

**Жыргалаң айыл аймагындагы жеке менчик жана дыйкан (фермер) чарбаларында
малды багуу боюнча
ЭРЕЖЕЛЕРИ**

§ 1. Жалпы жоболор

1. Жыргалаң айыл аймагындагы жеке менчик жана дыйкан (фермер) чарбаларында айыл чарба жаныбарларын багуу боюнча ушул эрежелер (мындан ары эрежелер) 2022-жылдын 20-октябрындагы № 123 “Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө”, Кыргыз Республикасынын 2014-жыл 30-декабрындагы № 17 “Ветеринария жөнүндө”, 2013-жылдын 6-июнундагы №91 “Жаныбарларды жана жаныбарлардан алынган азыктарды идентификациялоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, ошондой эле 2021-жылдын 28-октябрындагы №128 Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексине, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин ветеринария жана ветеринардык көзөмөл чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук актыларына ылайык жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары үчүн белгиленген ыйгарым укуктардын алкагында иштелип чыкты.

2. Аталган эрежелер Жыргалаң аймагынын айыл өкмөтүнүн, мекеме-ишканалардын, жарандардын, мал ээлеринин ортосундагы өз ара мамилелерди жөнгө салат.

3. Эрежелер уюмдук-чарбалык, профилактикалык, ветеринардык-санитардык иш-чаралардын комплексине карата негизги талаптарды белгилейт, алардын сакталышы жана аткарылышы малды толук кандуу асыроого, алардын ооруларын алдын алууга, ошондой эле коомдук тартипти жана жарандардын коопсуздугун камсыз кылууга тийиш.

4. Эрежелер ишмердүүлүгүнүн уюштуруу-укуктук формаларына карабастан юридикалык жактарга, ошондой эле жеке жактарга да жайылтылат.

5. Эрежелер Жыргалаң айылынын чегинде малга менчик укугунда же башка буюмдук укукта ээлик кылган менчик ээleri тарабынан айыл чарба жаныбарларын кармоого карата колдонулат.

§ 2. Негизги түшүнүктөр

6. Ушул эрежелерде төмөнкүдөй түшүнүктөр колдонулат:

1) Дезинфекциялоо - объекттерде патогендик микроорганизмдерди жана аларды ташуучуларды жок кылуу. Дезинфекцияга жайларды, жабдууларды, эмеректерди, транспортту, ичүүчү жана саркынды сууларды, аймакты ж.б. зыянсыздандыруу кирет;

2) Дезинфекция жана дератизация - адамдардын жана жаныбарлардын жугуштуу ооруларынын алып жүрүүчүлөрү, ташуучулары жана резервуары болуп саналган муунак буттуулар (курт-кумурскалар, кенелер) жана синантроптук кемирүүчүлөргө каршы күрөшүү боюнча санитардык-гигиеналык жана жок кылуу чараларынын комплекси;

3) Ветеринардык-санитардык иш-чаралар - жаныбарлардын жугуштуу жана массалык жугуштуу эмес ыяндарынын пайда болушуна жана жайылышына жол бербөөгө, адамдарды адамдарга жана малга мүнөздүү оорулардан коргоого, жаныбарлардын ыяндары келтирген зыянды болтурбоого багытталган иш-чаралардын тутуму;

4) Мал ээси (мындан ары - ээси) - менчиктин же мүлктүк укуктун негизинде аларга таандык айыл чарба жаныбарларын багып жаткан юридикалык же жеке жак;

5) Мал (мындан ары - мал) - менчик ээси тарабынан турак эмес жайларда, чарбалык курулуштарда чарбалык керектөөлөрдү канааттандыруу, ошондой эле тамак-аш азыктарын жана малдан алынган чийки заттарды өндүрүү үчүн багылган жаныбарлар;

6) Малды багуу - ветеринардык-санитардык нормаларды сактоо менен мадын өмүрүн жана дене саламаттыгын сактоо, ошондой эле коомдук тартипти, жарандардын жана малдын коопсуздугун камсыз кылуу боюнча мал ээлери тарабынан аткарылуучу иш-аракеттер.

§ 3. Малды каттоо жана эсепке алуу

7. Менчик ээлери Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 5-декабрындагы №694 токтому менен бекитилген малды идентификациялоону жүргүзүү тартибинин талаптарына ылайык малды каттоо боюнча чаралардын аткарылышын камсыз кылышат.

8. Жыргалаң айыл аймагынын айыл өкмөтүнүн мал чарба жана ветеринария боюнча жетектөөчү адис ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган ээлик кылган Жаныбарларды идентификациялоо жана көзөмөлдөө тутумунун (ЖИКТ) маалыматтарынын негизинде айыл чарба жаныбарларынын эсебин жүргүзөт.

9. Жыргалаң айыл өкмөтү ветеринария боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга жаныбарларды идентификациялоо боюнча төмөндөгүдөй иш-аракеттер аркылуу көмөк көрсөтөт.

а) пайдалануу үчүн жайларды берүү;

б) малдарды эсепке алуу жана идентификациялоодон өтүү зарылдыгы жөнүндө калк арасында маалыматтык кампания жүргүзүү.

10. Жыргалаң айылынын айыл өкмөтү ветеринария боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан жаныбарларды эсепке алуу жана идентификациялоо боюнча ыйгарым укук берилген учурда, төмөнкүлөрдү аткара алат:

а) чарбаларды каттайт, идентификацияланган жаныбарлардын бирдиктүү мамлекеттик реестринде жаныбарларды эсепке алууну жана идентификациялоону жүргүзөт;

б) идентификацияланган жаныбарлардын кыймылынын эсебин жүргүзөт;

с) чарба жүргүзүүчү субъекттердин эсебин жүргүзөт;

д) расмий статистика чөйрөсүндөгү мамлекеттик органга идентификацияланган жаныбарлардын жана катталган чарбалардын кыймылы жөнүндө отчетту Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан белгиленген формада, тартипте жана мөөнөттө квартал сайын берип турат;

е) чарба жүргүзүүчү субъекттерге идентификацияланган жаныбарлар жана идентификацияланган жаныбарлардын бирдиктүү мамлекеттик реестринде катталган чарбалар боюнча Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталган формадагы документтерди бере алат.

§ 4. Малды багуунун тартиби жана шарттары

11. Мал ээлери ветеринардык-санитардык эрежелерди, жаныбарларга гумандуулук менен мамиле кылуу принциптерин сактоонун, жаныбарлардын адамдарга физикалык, санитардык жана психологиялык жагымсыз таасиринин алдын алуунун негизинде малды багуунун шарттарын камсыз кылууга милдеттүү.

12. Илдеттердин алдын алуу максатында мал ээлери малды багуу үчүн оптималдуу шарттарды жана бардык мал чарба объектилеринде тазалыкты камсыз кылууга милдеттүү.

13. Малды багуу жана көбөйтүү үчүн чарбалык имараттарды курууда жана эксплуатациялоодо Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 18-июндагы № 377 токтому менен бекитилген малдын ыяндарынын алдын алуу боюнча биринчи кезекте аткарылуучу ветеринардык-санитардык талаптар жетекчиликке алынышы зарыл.

14. Малды багуу жана көбөйтүү үчүн жайлардан (сарайлардан) турак жайларга чейинки аралыктар Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2016-жылдын 11-апрелиндеги № 201 токтому менен бекитилген «Ишканалардын, курулмалардын жана башка объекттердин санитардык-коргоо зоналары жана санитардык классификациясы» санитардык-эпидемиологиялык эрежелеринин жана ченемдеринин талаптарына ылайык келүүгө тийиш (1-тиркемени караңыз).

15. Ушул эрежелердин 14-пунктунда көрсөтүлгөн ченемдер сакталбаган учурда мал ээси айыл чарба жаныбарларынын санын нормага чейин кыскартууга, же эң жогорку нормадан ашкан малдын курамын айылдын чегинен тышкары чыгарып салууга милдеттүү.

16. Чек аралары түздөн-түз коомдук жайларга (бала бакчаларга, мектептерге, парктарга, дарылоо мекемелерине ж.б.) жана турак жайларга жанаша турган жерлерде малды кармоого жол берилбейт.

17. Жер участогунун ээсинин тосулган аймагында малды эркин жаюуга уруксат берилет.

18. Малды коомдук жайларда (сейил бакчага, гүлзарларда, стадиондордо, ички көчөлөргө, ж.б.) жаюуга тыюу салынат.

19. Малды кароосуз таштап коюуга жана жаюуга тыюу салынат.

20. Мал ээси коомдук жайлардын кык менен булганышына жол бербөөгө, ал эми булганган учурда аны токтоосуз тазалап салууга милдеттүү.

21. Мал ээси кыкты компосттоо ыкмасы аркылуу жыттын жайылышын жана кыктын саркынды суусунун жердин кыртышына кирзибөө үчүн аны атайын жерлерде зыянсыздандырат.

22. Кык же компост топуракка чачуу жолу менен колдонулат.

23. Короо-жай участогуна же башка айыл чарба участогуна кыктын бардык көлөмүн колдонуу мүмкүн болбосо, анда мал ээси аны жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы менен макулдашылган атайын бөлүнгөн жерге ташып чыгарууну камсыз кылууга милдеттүү.

24. Менчик участоктун аймагынан тышкары кык топтоого жана сактоого тыюу салынат.

25. Малды жайыттарда жаюу жана чөп чабуу жергиликтүү кеңеш же жайыт пайдалануучулар бирикмеси тарабынан белгиленген тартипте мал ээсине бөлүнгөн жайыт участокторунда гана жүргүзүлүүгө тийиш.

26. Малды жайытка айдап чыгуу Жыргалаң айыл өкмөтү тарабынан бекитилген мал айдап өтүүчү көчөлөрдү көрсөтүү менен малды айдоо планына ылайык, уруксат берилген гана жерде мал ээлери же ыйгарым укуктуу адамдар (чабандар) тарабынан жүргүзүлөт.

27. Малды жолдун оң тарабына жакындатуу менен күндүзгү убакта гана жол боюнда айдап чыгуу керек.

28. Малды алыскы жайлоодон кайтаруу убактысы айыл өкмөтү же жайыт пайдалануучулар бирикмеси тарабынан жайыттарды башкаруунун алкагында белгиленген графикке ылайык жүргүзүлүүгө тийиш.

29. Малды алыс жакта жаюу мөөнөтүнөн мурда бүткөрүлгөн жана малды мажбурлап кайтарылган учурда мал ээси дыйкандардын жана жарандардын айыл чарба жерлерине зыян келтирбестен, малдын коопсуз өтүшүн камсыздоого милдеттүү.

30. Айыл чарба өсүмдүктөрүнүн атайылап же байкабастыктан бузулушу, талаада жыйналган түшүмдүн бузулушу же жок кылынышы, бак-дарактардын бузулушу үчүн жоопкерчилик мал ээсине жүктөлөт.

31. Мал ээси жаныбарлардын ылаңдаган жана өлгөн учурлары, ошондой эле малдын адаттан тыш жүрүм-туруму жөнүндө ветеринарларга билдирүүгө милдеттүү. Адистер келгенге чейин жугуштуу деп шектелген малды өзүнчө кармоону камсыз кылууга тийиш.

32. Мал ээси Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларында, анын ичинде жергиликтүү кеңештин чечимдеринде белгиленген ветеринардык экспертизаларды, диагностикалык изилдөөлөрдү, профилактикалык эмдөөлөрдү жана профилактикалык иш-чараларды жүргүзүү боюнча милдеттүү талаптарды сөзсүз аткарууга тийиш.

33. Мал ээси ветеринарга малды кароого, диагностикалык изилдөөлөрдү жана профилактикалык иш-чараларды жүргүзүү үчүн жаныбарлардан патологиялык жана башка материалдардын үлгүлөрүн алууга тоскоолдуксуз уруксат берүүгө милдеттүү.

34. Мал ээси мал жана канаттуулар кармалуучу курулуштардын/сарайлардын дубалдарын, тосмолорун, терезелерин жана эшиктерин жыл сайын үзгүлтүксүз актап, 10 күндөн кем эмес профилактикалык дезинфекциялоону, ошондой эле күн сайын механикалык тазалоону камсыз кылат.

35. Мал ээси дезинфекциялоо, дезинсекциялоо жана дератизациялоо боюнча иш-чаралардын адистештирилген уюмдар тарабынан максималдуу түрдө аткарылышы камсыз кылат.

36. Жергиликтүү мамлекеттик администрация тарабынан карантин же чектөө чаралары жарыяланган учурда мал ээси белгиленген талаптарды так аткарууга милдеттүү.

§ 5. Ушул эрежелерди сактабагандыгы үчүн мал ээлеринин жоопкерчилиги

37. Ушул эрежелерди сактабагандыгы үчүн мал ээси Кыргыз Республикасынын Жоруктар жөнүндө кодексинин ченемдерине ылайык жоопкерчилик тартат.

38. Ушул эрежелердин 13-, 14-, 15-, 32-, 33-, 36-пункттарында каралган талаптардын аткарылбагандыгы жана бузулгандыгы менен байланышкан укук бузуулар жөнүндө иштер ветеринардык көзөмөл чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу орган тарабынан каралат.

39. Ушул эрежелердин 38-пунктунда көрсөтүлгөн бузуулар аныкталган учурда, ушул эрежелердин талаптарынын аткарылышына мониторинг жүргүзүүнүн, ошондой эле юридикалык жана жеке жактардын даттанууларынын негизинде Жыргалаң айыл өкмөтүнүн ветеринардык көзөмөл чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органга Кыргыз Республикасынын Жоруктар жөнүндө кодексинин 475-беренесинин талаптарына ылайык чараларды көрүү үчүн суроо-талап жиберет.

40. Жыргалаң айыл өкмөтүнүн өкүлдөрү жана жергиликтүү кеңештин депутаттары орун алган мыйзам бузуулар боюнча текшерүүгө ветеринардык көзөмөл чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу орган менен биргеликте катыша алышат.

41. Ушул эрежелердин 16-, 18-, 19-, 20-, 21-, 22-, 23-, 24-, 25-, 26-, 28-, 31-, 34-пункттары боюнча талаптардын сакталбагандыгы жана бузулгандыгы менен байланышкан укук бузуулар жөнүндө иштер Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинетинде аныкталган тартипте Жыргалаңшаарынын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын администрациялык комиссиясы тарабынан каралат.

42. Ушул эрежелерди бузуунун натыйжасында юридикалык жана жеке жактарга материалдык зыян келтирилген учурларда, менчик ээси тарабынан келтирилген зыяндын ордун толтуруу жарандык мыйзамдардын чегинде жүзөгө ашырылат.

Жооптуу катчы

П.С. Кокоев